

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Кафедра біології, здоров'я людини та методики навчання

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Анатомія людини та фізіологія вищої нервової діяльності

Код дисципліни	ОК 1
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Нормативна
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітньо-професійна програма	Психологія
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	Екзамен

Інформація про викладачів

Викладачка (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Мегем Олеся Миколаївна, канд. пед. наук, доцент, завідувачка кафедри біології, здоров'я людини та методики навчання Конопля Олена Сергіївна, асистент
Контактний телефон	Мегем О. М.: 0669122096; Конопля О. С.: 0953296910
E-mail:	olesyamehem@gmail.com konoplyaolena@gnpu.edu.ua
Профіль викладача	http://www.gnpu.edu.ua/index.php/ua/pro-universitytet/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky/330-megem-olesya-mikolajivna
Консультації	Четвер 14.00-15.00

Кількість часу на вивчення дисципліни (3 кредити ECTS (90 годин))

	Денна	Заочна
Лекції	18	6
Практичні заняття	18	4
Самостійна робота (СРС)	54	80
Форма контролю	Екзамен	Екзамен

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Анатомія людини та фізіологія вищої нервової діяльності» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на першому році навчання в першому семестрі. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, трьох модульних контрольних робіт та підсумковий контроль (екзамен).

Місце освітнього компонента в освітньо-професійній програмі:

Курс «Анатомія людини та фізіологія вищої нервової діяльності» є складовою обов'язкових компонентів ОПП циклу загальної підготовки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Метою курсу «Анатомія людини та фізіологія вищої нервової діяльності» є розкриття на основі сучасних досягнень макро- і мікроскопічної анатомії будови тіла людини, фізіологічних систем, що його складають, органів і тканин, встановлення взаємозв'язку будови органів із виконуваними функціями, формування поняття про взаємозалежність і єдність структури і функції органів людини, їхньої мінливості в процесі філогенезу й онтогенезу; ознайомлення із основними положеннями фізіології вищої нервової діяльності, відомостями про специфічні особливості нервової системи людини, мотиваційно-емоційними аспектами поведінки, біологічними основами індивідуальності, сучасними поглядами на динаміку умовно-рефлекторної діяльності, онтогенетичні та філогенетичні аспекти розвитку та становлення вищої нервової діяльності.

Основними завданнями курсу є:

- ознайомлення з загальною будовою тіла людини;
- ознайомлення з будовою клітини, тканин, органів, фізіологічних систем, що складають організм людини, на основі сучасних досягнень макро- і мікроскопічної анатомії;
- встановлення взаємозв'язку будови органів з виконуваними функціями;
- формування поняття про взаємозалежність і єдність структури і функції органів людини;
- їхньої мінливості в процесі філогенезу й онтогенезу;
- ознайомити здобувачів з механізмами процесів сприйняття зовнішньої інформації, формування моторних команд, уявлення про мозкові механізми вищих психічних функцій людини, свідомості, пам'яті, навчання, поведінки, розвитку стресу та адаптації тощо. Сформувати у студентів фізіологічне мислення та деякі практичні навички щодо діагностики ВНД і адаптивного статусу організму людини.

Теоретична частина курсу полягає у вивченні здобувачами будови тіла людини, його органів і систем; □ топографію внутрішніх органів і їх анатомо-топографічні взаємини; □ проекцію внутрішніх органів на поверхні тіла людини; закономірностей рефлекторної діяльності ЦНС, збудженням та гальмуванням; значення вищих відділів ЦНС; ролі кори великих півкуль в інтеграції поведінки організму.

Практична частина курсу: здобувачі знаходять й показують на муляжах, слайдах органи, їх частини, особливості будови; встановлюють топографію внутрішніх органів та їх анатомо-топографічні взаємини; □ визначають проекцію внутрішніх органів на поверхні тіла людини; пояснюють основні фізіологічні поняття; поняття фізіології ВНД і стресу; визначати роль мотиваційного збудження та емоцій у поведінці.

Самостійна робота: передбачає вивчення теоретичного матеріалу, не охопленого лекціями; до практичних занять пропонуються завдання, метою яких є виконання навчально-тренувальних завдань і вправ.

Пререквізити: теоретичною базою вивчення дисципліни є навчальна дисципліна «Біологія», що опановується в системі повної загальної середньої освіти.

Постреквізити: курс «Анатомія людини та фізіологія вищої нервової діяльності» є важливим для подальшого вивчення навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Вікова психологія»

тощо.

Очікувані результати навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК 9 Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Windows 10, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; комп'ютер, проєктор, інтерактивна дошка.

2. Організація навчання.

Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; опорних сигналів; опорних конспектів);
- практичні методи (практичні завдання).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- аналіз відповідей.

Політика курсу

– Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Система взаємодії зі здобувачами освіти відбувається відповідно до принципів студентоцентрованого навчання та рівного доступу до здобуття якісної освіти. Роботи, які подаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал. Перескладання відбувається до завершення вивчення курсу.

– Політика щодо академічної доброчесності:

Списування під час контрольних робіт заборонені.

– Політика щодо відвідування:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, військові дії, стажування, національна/міжнародна кредитна мобільність, дуальне навчання тощо) освітній процес може відбуватися в дистанційному режимі з використанням відповідного програмного забезпечення за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекцій	Практ.	лаб	інд	с.р.		лекцій	Практ.	Лаб.	Інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Анатомія як наука. Анатомія опорно-рухового апарата												
Тема 1. Анатомія як наука. Міжнародна анатомічна номенклатура. Анатомічні вісі та площини. Загальний огляд будови організму людини. Рівні організації організму людини.	10	2	2			6	5					5
Тема 2. Анатомія опорно-рухового апарату.	10	2	2			6	14	2	2			10
Разом за модулем 1	20	4	4			12	19	2	2			15
Змістовий модуль 2. Вчення про внутрішні (спланхнологія). Анатомія судинних та імунної систем												
Тема 3. Функціональна анатомія органів травної системи. Залози травної системи.	10	2	2			6	5					5
Тема 4. Анатомія органів дихання, сечостатевої системи.	10	2	2			6	9					9
Тема 5. Анатомія судинних систем (кровоносна та лімфатична системи). Органи кровотворення. Імунна система.	10	2	2			6	11	2				9
Разом за модулем 2	30	6	6			18	25	2				23
Змістовий модуль 3. Анатомія ендокринної та нервової, сенсорних систем. ВНД												
Тема 6. Анатомо-функціональна характеристика нервової системи.	10	2	2			6	14	2	2			10
Тема 7. Анатомія, фізіологія сенсорної системи. Ендокринна система.	10	2	2			6	11					11
Тема 8. Анатомо-фізіологічні аспекти вищої нервової діяльності	10	2	2			6	11					11
Тема 9. Типи вищої нервової	10	2	2			6	10					10

діяльності.											
Разом за модулем 3	40	8	8			24	46	2	2		42
<i>Усього годин</i>	90	18	18			54	90	6	4		80

3. Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни «Психогігієни» ґрунтується на *компетентнісному підході*, що передбачає формування в майбутніх фахівців зазначених вище компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS. Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, які передбачені робочою програмою з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни, становить 90 балів та до 10 балів здобувач освіти може отримати під час складання екзамену. *Підсумкова оцінка* є сумою балів, які отримує студент за поточну роботу на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, модульний контроль. До 10 балів здобувач освіти може отримати під час складання екзамену.

Методи оцінювання

Усний поточний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль, самоконтроль, самооцінка, підсумкове оцінювання.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Практичні заняття									Самостійна робота									Модульний контроль	Форма семестрової атестації – екзамен
Максимальна кількість балів – 63									Максимальна кількість балів - 18									Максимальна кількість балів - 9	Максимальна кількість балів - 10
ПЗ №1	ПЗ №2	ПЗ №3	ПЗ №4	ПЗ №5	ПЗ №6	ПЗ №7	ПЗ №8	ПЗ №9	СР № 1	СР № 2	СР № 3	СР № 4	СР № 5	СР № 6	СР № 7	СР № 8	СР № 9	3	10
7	7	7	7	7	7	7	7	7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	Максимальна кількість балів за кожну модульну роботу - 3.	

Заочна форма навчання

Практичні заняття		Самостійна робота		Модульний контроль	Форма семестрової атестації – екзамен
Максимальна кількість балів – 40		Максимальна кількість балів - 40		Максимальна кількість балів - 10	Максимальна кількість балів - 10
ПЗ №1	ПЗ №2	СР № 1	СР № 2	2	

20	20	20	20	Максимальна кількість балів за кожну модульну роботу - 5.	10
----	----	----	----	---	----

Шкала оцінювання здобувачів:

ECTS	Бали	Рівні навчальних досягнень студентів
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за шкалою ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень здобувачів
1	2	3
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. На основі досконалого знання матеріалу предмету набуті знання, вміння та навички здобувач використовує під час розв'язання нестандартних задач. Вільно володіє психолого-педагогічною термінологією, вміє критично аналізувати факти, формулювати висновки з урахуванням досягнень психологічної науки. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної роботи, який проявляється у виконанні прав.
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно застосовувати у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу.
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, володіє психолого-педагогічною і науковою

		термінологією, під керівництвом викладача вмє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Частково опрацював(ла) передбачені програмою додаткові літературні джерела. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі.
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою літературою та першоджерелами, формулювання власної думки щодо тих чи інших емпіричних фактів. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях, які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отримані при вивченні інших дисциплін.
60-63	E	Нижче середнього рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні етапи організації і проведення наукового дослідження. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань у вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які при допомозі може виправити. Відсутнє знайомство з інформацією, що викладена в додатковій літературі.
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом. Здобувач має уяву про деякі елементи наукового дослідження. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні, не може систематизовано відтворити навчальний матеріал, не вмє працювати з додатковою літературою і періодичними педагогічними виданнями. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вмє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок, на які не звертає уваги. Здобувач не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Дуже низький рівень знань із дисципліни. Практично не знає психолого-педагогічної й наукової термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь. Відсутність практичних умінь і навичок є підставою для повторного вивчення дисципліни

4. Інформаційне забезпечення:

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гриньків М. Я., Куцериб Т. М., Музика Ф. В. Навчальний посібник для лабораторних занять і самостійної роботи з курсу «Нормальна анатомія» для студентів факультету фізичної терапії та ерготерапії. Львів : ЛДУФК, 2018. 223 с.
2. Гриньків М. Я., Музика Ф. В., Маєвська С. М., Куцериб Т. М. .Анатомія людини : навч. посіб. для лабораторних занять. Львів : ЛДУФК, 2015. 128 с.
3. Долгов О. М. Вивчаємо анатомію людини. Вчення про судини – ангіологія. Навч. посібник. Вінниця, ВДПУ, 2016. 48 с.
4. Коляденко Г. І. Анатомія людини. Київ: Либідь, 2018. 384 с.
5. Костиленко Ю. П., Прилуцький О. К., Гринь В. Г., Старченко І. І. Анатомія людини : курс лекцій: навчальний посібник. Полтава : Гонтар О.В., 2015. 188 с.
6. Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. Анатомія людини : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2014. 359 с.
7. Основи анатомії та фізіології нервової діяльності людини : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; уклад. Л. М. Корінчак. 2-ге вид., допов. Умань : Візаві, 255 с.

8. Фахова підготовка майбутніх учителів біології та основ здоров'я: підсумкова атестація: навчально-методичний посібник / Хроленко М. В. та ін.; за заг. ред. Л. В. Бурчак. Суми: ФОП Цьома С.П., 2023. 448 с.

9. Френк Г. Нетер. Атлас анатомії людини: 7-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видання «Медицина», 2020. 736 с.

10. Черкасов В. Г., Кравчук С. Ю. Анатомія людини. Вид. 2-ге. Вінниця: Нова книга, 2018. 640 с.

11. Human Anatomy: textbook / Cherkasov V.G., Herasymiuk I.Ye., Holovatskyi A.S., Kovalchuk O.I., Reminetskyu V.Ya. Vinnytsia: Nova Knyha, 2018. 464 p.

Додаткова:

1. Бурчак Л. В., Мигун М. П., Мегем О. М. Цитологія та гістологія з основами ембріології : навчально-методичний посібник. Суми : Видавничий дім «Ельдорадо», 2017. 148 с.

2. Марциновський В. П. Анатомія і фізіологія людини. Редакційно-видавничий центр Рівненського державного гуманітарного університету, 2016. 220 с.

3. Сидоренко П. І., Бондаренко Г.О., Куц С.О. Анатомія та фізіологія людини. Вид. 5-е, випр. Київ : Медицина, 2015. 248 с.

4. Федонюк Я.І. Анатомія та фізіологія з патологією. Тернопіль: Укрмедкнига, 2016. 676 с.